

Leonīda
PASAKAS

Pasakas par troļļiem

<i>Kompass un brilles</i>	3
<i>Divi meistari</i>	8

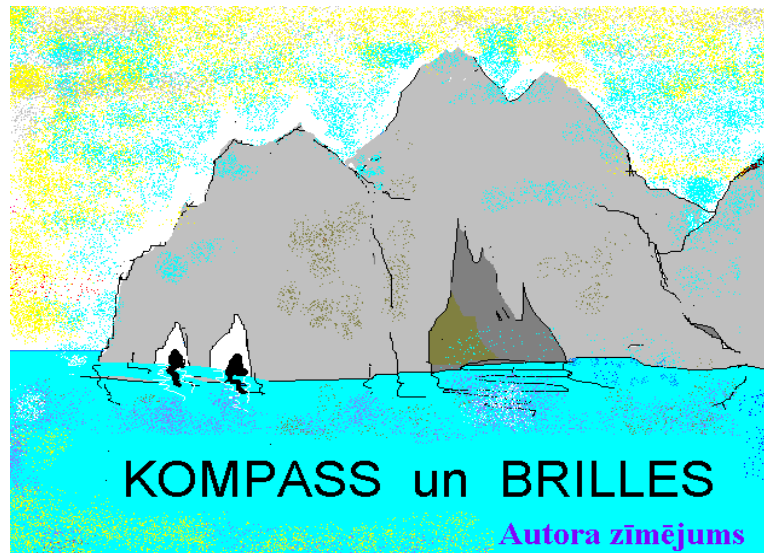
Zīmējumu autori:

Vera Mišurina (6. kl.),

Anna Kotoviča (2. kl.),

Gaļina Žabina (1. kursa stud.),

pasaku autors (izmantojot M. Čurļoņa motīvu).

Senos laikos - tūkstoš gadus atpakaļ - ziemeļu zemē pie vikingu piedzima zēns, kuru nosauca par Sigvardu. Viņa tēvs bija drosmīgs karotājs un visā apkārtnē veiklākais klinšu kāpējs. Stipri un pārgalvīgi auga gan Sigvarda brāļi, gan citi vikingu puikas. Viņi lēca jūrā no augstām klintīm un nebaidījās ne lietus, ne sala, ne niknu kautiņu.

Toties Sigvardam neveicās - augstā kokā vai klintī viņam uz mācās bailes, jūrā viņš palaikam sasaldējās. Zēni un meitenes Sigvardu izsmēja. Māte mudināja ņemt piemēru no brāļiem un no tēva.

- Esmu jautājis daudziem, un man vēl nav gadījies sastapt karavīru, kas nepazītu baili. Savas bailes es pārvaru, – tāpat bija arī puikas gados, - sacīja tēvs.

- Bez tam, zēns nevar izaugt par vīru un kareivi, ja nav norūdījies kopš bērnības. Citādi viņš neizturēs ne karagājienā, ne jūrā, nekur! Es zināju drosmīgus vīrus, kurus nespēja nokaut zobens, bet tos uzveica slimība.

Kauns un rūgtums pārņēma Sigvardu, klausoties tēva pamācībās. „Kāpēc mani brāļi visu spēj? Es arī esmu sava tēva dēls!” – izmisis domāja Sigvards.

Reiz zēni rotaļājās klintīs fjorda piekrastē. Negaidīti Veljo, lielākais no puikām, uzsauca Sigvardam:

- Ja tu esi sava tēva dēls, tad uzkāp šajā klintī!

Klints bija stāva un gluda, bet Sigvards sajuta sevī neparastu spītu.

- Es uzkāpšu vai nositīšos, - viņš apņēmās. – Citādi vairs dzīvot nevaru!

Sigvards piekāpās klintij, un sasprindzinājums izzuda. Zēns jutās viegls un veikls kā vāvere. Sigvards kāpa, izmantojot vissīkākos atbalstus un atrodot jaunus - tikpat mazus un grūti pamanāmus.

Puikas baidījās elpot, lai neiztraucētu Sigvardu. Katru brīdi viņš varēja nokrist un nosisties uz akmeņiem. Kad Sigvards sasniedza dziļu dobumu klints vidū, atbalss aiznesa zēnu gaviles tālu kalnos.

- Sigvard, vēl neviens nav varējis uzkāpt šajā klintī! - sauca Veljo. - Tu pārspēsi savu tēvu! Tagad, draugs, gaidi augšā! Bez virves šeit nav iespējams tikt lejā. Gaidi, mēs pasauksim tavu tēvu un savējos arī!

Kad Sigvards sasniedza klinšu dobumu, viņš dzirdēja lejā zēnu balsis, bet savā priekšā ieraudzīja divus troļļus. Viens bija zilā cepurē ar garu, sirmu bārdu, bet otrs izskatījās kā troļļu zēns Sigvarda vecumā.

Veras Mišurinas zīmējums

- Sigvard, es esmu troļļu Karaļa galvenais burvis jeb Zintnieks. Klintī tu uzkāpi pats saviem spēkiem un ar savu prasmi. Tomēr, pirms tam es noņēmu tev bailes un sastingumu. Troļļi reti palīdz cilvēkiem, bet par tevi lūdza mans mazmazdēls Zintis.

- Godājamais Zintniek un mīļo Zinti! Es esmu jūsu parādnieks, - bez jums būtu nosities, teica Sigvards.

- Tā tas ir, tu tiešām būtu nosities, - sacīja Zintnieks. Parāda nolīdzināšanai es ņemtu vienu gadu no tava mūža, - ja tu pats to

vēlies. Tu būtu mans māceklis un palīgs visos darbos, izņemot buršanu. Troļļi nedrīkst mācīt cilvēkiem burt, citādi tie kļūs varenāki par pašiem troļļiem.

Sigvards klausījās un izjuta pret abiem troļļiem dziļu uzticību un pateicību.

- Es gribu atdot gadu no sava mūža, - viņš teica. - Bet apsoli, ka tu dosi manai mātei ziņu, ka esmu dzīvs, - Sigvards sacīja Zintniekam.

Zintnieks to apsoliāja un ar buramvārdiem atvēra klintī neredzamu eju. Visi trīs iegāja troļļu valstībā.

* * *

Sigvardam palīgā devās viss vikingu ciemats. Tēvs ar savu draugu Randi paņēra līdzī virves.

- Kādi drošminieki šie aug! Un tie ir mūsu puikas..., - steigdzoties uz piekrasti, runāja vīri.

- Sigvards spējis uzkāpt nepieejamā klintī! Zemes virsū paliks varena audze, kad Odins, dižais Dievs, aicinās mūs pie sevis...

Drīz visi ciemata vikingi sanāca fjorda krastā. Klinšu dobums no apakšas nebija pārskatāms, bet Sigvards uz saucieniem neatbildēja.

- Varbūt zēnam kas noticis, - sacīja māte.

- Ja puika ir uzkāpis tādā klintī, tad tas var klusēt aiz spīta. Pārāk daudz pārmetumu no mums viņš ir saklausījis, - noteica tēvs un gatavojās kāpt dēlam pakaļ. Tēvam palīdzēja Randis.

- Atceries, kā karagājienā Anglijā mēs uzkāpām pils mūra sienā? - pavaicāja Randis.

- To atcerēšos līdz savai pēdējai stundai, - atbildēja Sigvarda tēvs. Šeit kāpšana būs grūtāka, toties angļi neraida bultas.

Randis uzkāpa vieglāk sasniedzamā augstā blakus klintī, un no turienes nolaida virvi, lai palīdzētu Sigvarda tēvam grūtā kāpiena laikā. Klinšu dobumā tēvs atrada Sigvarda izrakstīto ādas jostīņu, bet dēla tur nebija. Klintī bija redzama ieapaļa plaša, kurā nevarētu iespraukties pat skudra.

Sigvarda tēvs palūkojās apkārt. Lejā šalca jūra.

„Ja es būtu uzkāpis šajā klintī un gribētu tikt lejā bez palīgiem, tad atspertos un mēģinātu lēcienā sasniegt jūru. Ja ūdeni nesašniegtu, tad gan taisni pie Dieva, pie mūsu Odina”, sprieda tēvs.

Klints piekāvē jūra bija dziļa, ar straumēm un atvariem. Vikingi pārmeklēja visu fjorda piekrasti, bet neko neatrada. Tad vīri nolēma, ka Sigvardu paņēmusi jūra.

Vienīgi māte ticēja, ka Sigvards ir dzīvs. Sapnī pie viņas ieradās trollis ar sirmu, garu bārdu, un pateica, ka pēc gada dēls atgriezīsies dzīvs un vesels. Sigvarda tēvs un brāļi nespēja noticēt sapņu trollim.

- Jūras Valdnieks ir paņēmis sev daudzus mūsu vīrus. Atpakaļ neviens vēl nav atgriezies, - sacīja tēvs. Tomēr klusībā gan tēvs, gan brāļi lūdza Odinu, lai trollim izrādītos taisnība.

Nākošajā pavasarī vīri aizgāja karā. Reiz Veljo saķēra zivis un aiznesa tās Sigvarda mātei. Tad māte izstāstīja zēnam savu sapni. Veljo noticēja trollim, un viņi kopā sāka gaidīt, kad apritēs gads.

* * *

Gads apritēja tieši pirms vasaras saulgriežiem. Sigvarda tēvs vēl bija karā, bet māte, brāļi un Veljo no rīta devās pie liktenīgās klints. Viņi gaidīja, kad saule nostāsies virs klinšu raga, jo tajā brīdī pirms gada Veljo pēdējo reizi bija redzējis Sigvardu klinšu iedobē.

Šai pašā laikā trollu Zintnieks ar mazmazdēlu aizveda Sigvardu pie pazemes ejas, kas veda tieši jūrā. Sigvards apkampa Zintnieku un Zinti, sirsnīgi pateicās viņiem un apsoltāja neizpaust cilvēkiem trollu noslēpumus.

Sigvards izpeldēja no jūras neparastās drēbēs, novājējis un pavisam bāls. Rokā viņš turēja dzelzs zivtiņu.

Par sava mūža vienu gadu Sigvards nevienam nekad un neko nestāstīja. Vikingi nolēma, ka Jūras Valdnieks atbrīvojis Sigvardu un iedevis par balvu burvju zivtiņu. Ja to iekāra auklā, tad zivtiņa pagriezās un ar deguntiņu rādīja uz ziemeļiem. Patiesībā tā bija Zintnieka dāvana - pirmais vikingu KOMPASS.

Klintīs Sigvards nekad vairs nekāpa. Viņš izauga un kļuva par slavenu jūras braucēju. Gandrīz vai katrs vikingu vīrs karagājienos centās nokļūt tieši uz Sigvarda kuģa.

Pat miglā un tumšās bezzvaigžņu naktīs ar burvju zivtiņas palīdzību Sigvarda kuģis jūrā varēja braukt. Tam līdzī turējās citi vikingu kuģi. Sigvards pazina kalnus, jūras straumes un vējus, mācēja zīmēt kartes, prata ārstēt. Sigvards visu mūžu atcerējās un ar pateicību pieminēja Zintnieku - ne velti viņš bija labākais gudrā troļļa mācekļis.

Bet Zintnieks arī nekādi nespēja aizmirst Sigvardu. Trollis nēsāja uz deguna Sigvarda izgudrojumu - BRILLES. Tādas pašas brilles zelta ietvaros tagad bija Karalim un daudziem citiem troļļiem, kas sabojājuši redzi alu pustumsā.

Savā mācekļa gadā Sigvards izgudroja brilles rotaļādamies. Troļļi bija lieli meistari dārgakmeņu slīpēšanā. No kalnu kristāliem viņi gatavoja lēcas, lai varētu apskatīt noslīpētās akmeņu skaldnes.

Reiz Sigvards iesprauda divas lēcas acīs un tēloja pūci. Viņš stāstīja Zintniekam, ka ar tādām lielām acīm pūce varot medīt un redzēt sīkas lietiņas krēslā un pat naktī.

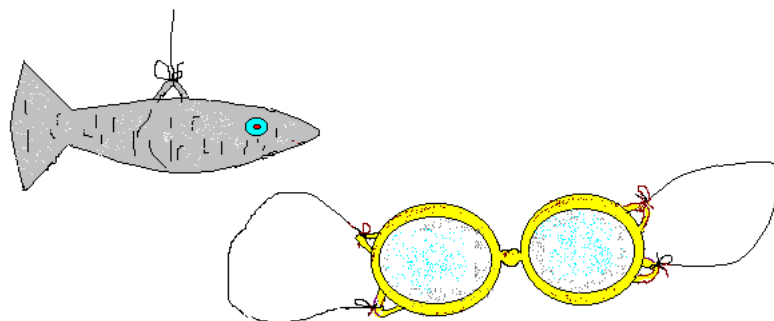
- Arī caur lēcām smalkas lietiņas var saskatīt, - Sigvards skaidroja Zintniekam. - Ja tu gribi šajā alā redzēt tik pat labi kā pūce, tad tev jāliek savām acīm priekšā lēcas.

Sigvards piepūta vaigus un viena kalnu kristāla lēca izkrita.

- Pūce nekad nepazaudē savas acis, - Sigvards turpināja. - Tāpēc tev jāieliek lēcas gredzenos, lai izskatās kā pūces ģimīši. Pūcei vidū ir knābis, bet tev tur būs deguns.

* * *

Godājamie briļļu nēsātāji, - mūsdienu bērni un pieaugušie! Uzmanieties, lai brilles nekrīt zemē! Iegaumējiet: PŪCE NEKAD NEPAZAUDĒ SAVAS ACIS.

Autora zīmējums

Ludmila un Leonīds Kotoviči

Divi meistari

Senos laikos ziemeļu zemē pie vikingsiem dzīvoja zeltlietu meistars. Viņš taisīja dārglietas no zelta, kuru vikingu tirgotāji un karavīri veda kuģos no tālām zemēm. Zeltkalim bija divi palīgi – viņa mācekļi Ainārs un Edgars.

Reiz meistars iedeva tiem nelielu, smalki rotātu lādi un sacīja:

- Aizvediet to pašam vikingu karalim Olafam, jo lādē ir karaļa pasūtījums. Ja nogādāsi vesel un neskartu, karalis mani bagātīgi atalgos, un es jums devīgi atlīdzināšu. Toties, ja neaizvedīsiet, tad baidos – rīpos mūsu galviņas ...

Jaunekļi paņēma lādi, iekāpa laivā un aizpeldēja pa fjordu uz karaļa pili. Pašā fjorda vidū Edgars sacīja Aināram:

- Klau, atvērsim to lādīti un paskatīsimies, kas tur iekšā!

- Nevar, meistars aizliedza mums tā darīt, - atteica Ainārs.

- Bet meistara šeit nav. Mēs tikai paskatīsimies, un tūdaļ vērsim ciet, - iebilda Edgars.

- Nu labi, uzmetīsim ar vienu skatienu, - Ainārs piekrita.

Edgars atvēra lādi, bet, nez kur gadījies, uzskrēja liels vilnis. Laiva sašūpojās. No lādes izslīdēja zelta ķēde un pazuda fjorda dibenā.

- Tu esi vainīgs! – iekliedzās Edgars. Tu turēji lādi, tāpēc tev būs jāatbild karaļa priekšā.

- Nē, - noteica Ainārs. Mēs atbildēsim kopā.

Nevaldāmas bija Olafa dusmas, kad viņš uzzināja par zaudējumu:

- Vai jūs saprotat, ka lādē bija zelta ķēde ar mūsu dieva Odina attēlu. Tai vajadzēja sargāt mani kaujās, jo ķēdi bija apvārdojis slavenākais troļļu zintnieks. Tagad jums jāatnes man cits amulets. Ja ne, es pavēlēšu jūs abus nogalināt kā vergus, un jūsu salkušās dvēseles klīdīs apkārt, bet netiks ielaistas Valhallas¹ paradīzē. Do-
du jums vienu gadu laika.

¹ Valhalla – tā vikings sauca paradīzi. Tur Odins uzņēma savā debesu karadraudzē kareivjus, kas bija krituši kaujās ar zobenu rokā.

Karalis Olafs *Gaļinas Žabinas zīmējums*

Nelaimīgie jaunekļi devās prom izmēģināt savu laimi. Edgars aizgāja uz austrumiem. Kādā ielejā viņš ieraudzīja trolli, kurš bēra no maisa zemē dārgakmeņus un tīksminājās par to spīdumu rietošās saules staros. Edgars piedāvāja trollim brūni apceptu ābolu pīrāgu.

Trollis gardu muti notiesāja pīrāgu, aplaizījās un pajautāja, vai neesot vēl?

- Man daudz kas garšīgs atradīsies, ko varu tev atnest, ja vien palīdzēsi kādā lietā, - sacīja viltīgais jauneklis un pastāstīja par savu nelaimi.

- Es esmu trollu karaļa dārgumu glabātāja jaunākais palīgs. Mans darbs ir ļoti grūts un nepateicīgs – jātaisa lādes visām dārglietām, kas pienāk klāt karaļa mantnīcā. Domāju, ka es varētu atnest tev tās lietišas, kuras vairs nelien iekšā un krīt laukā no pilnajām lādēm. Man taču arī kādreiz vajag atpūsties no sava smagā darba, - sacīja trollis. Brīdi padomājis, viņš piemetināja:

Trollis

Annas Kotovičas zīmējums

- Vai tās lietiņas ir amuleti, vai nav, - tas tev jāizšķir pašam. Neaizmirsti tikai nest man garšīgus pīrādziņus, svaigu pienu un medu!

No tā laika pie Edgara nonāca daudz dārglietu no troļļu karaļa mantnīcas. Tie bija gredzeni, saktas, aproces un visādas citas rotas. Vai šīm rotām bija burvju spēks, nav zināms. Toties Edgars ieguva gan bagātību, gan prasmīga rotkaļa slavu. Tagad daudzas meitenes būtu laimīgas iziet pie viņa par sievu. Bet pats jauneklis nevarēja vien sagaidīt, kad slinkais trollis atnesīs viņam īstu, karaļa cienīgu amuletu.

* * *

Šķīries no Edgara, Ainārs aizgāja uz fjorda krastu. Tur viņš apsēdās uz akmens, un klusi sprieda:

- Karalis iedeva vienu gadu laika. Es gribu kļūt par meistarū. Visvairāk es vēlētos iemācīties darināt amuletus un kalt tādus ieročus, kas aizsargātu karavīrus kaujā. Par to man nebūtu žēl atdot pat savu dzīvību.

- Tik liels upuris nebūs vajadzīgs, - puisim aiz muguras atskanēja klusa balss. Ainārs atskatījās. Tur stāvēja sirms trollis garu bārdu un zilā cepurē.

- Nāc pie manis par mācekli, un es iemācīšu tevi kalt tādus ieročus. Bet tu veselu gadu nedrīkstēsi mazgāties, griezt matus un nagus. Arī dienasgaismu tu visu gadu nedabūsi redzēt!

- Es visam piekrītu, - atbildēja Ainārs, un tad trolls caur slepeno eju ieveda jaunekli pazemes alu valstībā.

Visu gadu Ainārs cītīgi strādāja – mācījās pie trolla ieroču kalšanas amatu un buršanas māku, kas liek ierocim vai amuletam sargāt karavīra dzīvību. Kad gads gāja uz beigām, Ainārs izgatavoja smalku amuletu ar Odina attēlu un deviņām burvju zīmēm.

- Es paturu tavu amuletu, - sacīja trolls. Tas ir meistardarbs, kas cienīgs papildināt trollu karaļa dārglietu glabātavu. Pasaulē tu aiznesīsi tikai savas prasmīgās rokas un zināšanas, - noteica trolls un izveda Aināru virszemē caur to pašu slepeno eju.

* * *

Sēžot tronī, Olafs drūmi raudzījās savā priekšā un domāja: „Drīz jāiet kaujā, bet man joprojām nav amuleta. No nāves es nebaidos, - nedrīkstu gan krist kaujā bez zobena rokās... Amuleta joprojām nav. Ja neatgriezīšos, kas turpmāk sargās no naidīga dūriena manu dēlu – nākošo vikingu karali?”

Te, pēkšņi, atskanēja saucieni:

- Karali, Olaf, atgriezies Edgars un kopā ar viņu kāds bārdains vecis.

- Ielaidiet tos! – pavēlēja karalis.

Edgars sāka runāt pirmais:

- Manu pavēlniek, es neatradu tavu ķēdi. Toties rīt varu atnest amuletu, kuru aizrunājis pats kalnu trolls.

- Tas ir labi, - sacīja Olafs. Bet kur ir Ainārs?

- Viņš nobijies, ka tu nogalināsi to kā vergu, un aizbēdzis.

- Varbūt, ka tā arī ir, - noteica Olafs. – Bet ko tu vēlies, vecais?

- Manu karali! Es gribu izkalt tev zobenu, kas līdzēs uzveikt naidniekus, un mūža beigās novedīs tevi Odina debesu karadraudzē.

- Netici!! Neklausies, viņš melo, dzen viņu prom!!! – niknumā kļiedza Edgars.

- Es gribu izkalt zobenu rīt – tavā un tavas karadraudzes priekšā. Tad no divām lietām tu varēsi izvēlēties to, kas tev labāk patiks, - sacīja vecais vīrs.

Nākošajā rītā vikingi kopā ar savu karali sapulcējās pie vecās smēdes fjorda krastā. Visu acu priekšā Ainārs izkala brīnišķīgu zobenu, kuru rotāja atriebēju akmens un Odina varenības zīme. Vakārā zobens bija gatavs. Arī Edgars atnesa amuletu, kuru tas, beidzot, bija dabūjis no slinkā gardēža – troļļa.

- Jūs abi esat lieliski meistari. Nezinu, kam lai dodu priekšroku, - sacīja Olafs.

- Manu karali, atzinību esmu pelnījis es, - sacīja vecais vīrs. – Arī amulets ir manis kalts. Lūk, kur meistara zīme, - tāda pati, kāda iecirsta zobenā.

- Kas tu esi?! – iesaucās Edgars.

Ainārs   *Gaļinas Žabinas zīmējums*

- Es esmu Ainārs. Mani grūti pazīt tāpēc, ka visu gadu pūlējos vaiga sviedros un strādāju bez atelpas, dienas gaismu neredzējis.

Edgars nokrita ceļos un atzinās krāpšanā.

Viņu ar kaunu padzina, bet Ainārs nomazgājās, apgriezta matu un nagus, un apprecēja visdaiļāko vikingu meiteni.